

นวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยโรคเบาหวาน

ผู้รับผิดชอบ : นายวิเชียร คำอ่วม นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

หลักการและเหตุผล

สภาพปัญหาโรคเบาหวานในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่จะประสบปัญหาทางด้านสุขภาพ เช่น ขาดความรู้ในการดูแลตนเอง มีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสม ไม่ค่อยออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้อง และการเกิดแผลที่เท้า ซึ่งการเกิดแผลที่เท้าเป็นภาวะแทรกซ้อนที่เรื้อรังและนำไปสู่การติดเชื้อที่รุนแรงอาจทำให้เกิดการสูญเสียเท้าได้ ดังนั้นการป้องกันการเกิดแผลที่เท้าจะช่วยลดอัตราการตัดขา ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต ลดภาระของครอบครัวและค่าใช้จ่าย การเกิดแผลที่เท้าสาเหตุหลักคือ ภาวะเส้นประสาทส่วนปลายเสื่อมและการไหลเวียนเลือดที่เท้าลดลง การนวดเท้าเป็นกิจกรรมการดูแลเท้าวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการไหลเวียนเลือดไปเลี้ยงส่วนเท้าได้ดีขึ้น ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกผ่อนคลายและรู้สึกสบาย พักผ่อนได้มากขึ้น จากการวิจัยพบว่าการนวดเท้าในผู้ป่วยเบาหวานเพียงครั้งเดียว จะช่วยลดอาการเท้าชาลงมากกว่าก่อนการนวดเท้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานเดินเร็วขึ้นและยืนทรงตัวได้นานขึ้น

ผู้รับผิดชอบงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำนวัตกรรมการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยเบาหวานขึ้น เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน สาธิตการนวดเท้าโดยใช้ลูกแก้วให้ผู้ป่วยดูและลองให้ผู้ป่วยปฏิบัติเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวานมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนัก สามารถดูแลตนเองได้ในเรื่อง การนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว
2. เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวานสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติต่อเนื่องเมื่ออยู่ที่บ้าน
3. เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวานรู้สึกผ่อนคลาย และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ป่วยเบาหวานซึ่งไม่เป็นแผลที่เท้า และมารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สลิด

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาปัญหา และค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. จัดทำแผนการดำเนินงานนวัตกรรมการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยโรคเบาหวาน
3. ประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานและวัตถุประสงค์
4. ดำเนินการเตรียมอุปกรณ์ในการนวดฝ่าเท้า ได้แก่ ลูกแก้ว กล่องไม้ใส่ลูกแก้วขนาด 19*19*4 นิ้ว
5. ให้ผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สลิดทดลองใช้
6. ประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว
7. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และแปลผลเพื่อใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงผลงาน
8. จัดทำสรุปผลของการดำเนินงานนวัตกรรม
9. ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวานและผู้ดูแลนำไปประยุกต์ใช้ที่บ้านได้

วัสดุอุปกรณ์

1. ลูกแก้ว
2. ก่อ้งไม้ ขนาด 19*19*4 นิ้ว
3. พรมเช็ดเท้า ขนาด 19*19 นิ้ว
4. พิวเจอร์บอร์ด ขนาด 19*19 นิ้ว
5. ไม้บรรทัด ตลับเมตร กรรไกร ไขมีดคัตเตอร์ เทปกาวสองหน้า และดินสอ

กลวิธีการทำ

1. ใช้เลื่อยเลื่อยแผ่นไม้อัด แล้วประกอบเป็นกล่องไม้ขนาดกว้าง 19 นิ้ว ยาว 19 นิ้ว และสูง 4 นิ้ว (ตามรูปข้างล่าง)

2. ใช้กรรไกรตัดพรมเช็ดเท้าให้มีขนาดกว้าง 19 นิ้ว ยาว 19 นิ้ว สำหรับปูพื้นกล่องไม้ และใช้เทปกาวสองหน้าแปะติดพื้นพรมทั้ง 4 ด้าน เพื่อป้องกันพรมเลื่อน

3. คัดเลือกลูกแก้วที่เรียกกลม ไม่แตก ไม่มีเหลี่ยม ใส่ลงไปในกลุ่มไม้ที่เตรียมไว้

4. ใช้กรรไกรตัดแผ่นฟิวเจอร์บอร์ดให้มีขนาดกว้าง 19 นิ้ว ยาว 19 นิ้ว เพื่อใช้เป็นฝาปิดกล่องไม้

การประเมินผล

ใช้แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้ป่วยเบาหวานที่ทดลองใช้นวัตกรรมนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว นำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติต่อเองที่บ้าน ทำให้การไหลเวียนเลือดไปเลี้ยงส่วนเท้าของผู้ป่วยดีขึ้น ลดอาการชาที่เท้าทำให้ผู้ป่วยเบาหวานเดินได้เร็วขึ้น ยืนทรงตัวได้นานขึ้น และส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลการดำเนินงาน

1. ผู้ป่วยเบาหวานได้รับการฝึกและลองนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว จำนวน 32 คน
2. ความพึงพอใจของผู้ป่วยเบาหวานหลังลองนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว ร้อยละ 96.29
3. มีผู้ป่วยเบาหวานที่สนใจที่จะนำไปปฏิบัติที่บ้านหรือให้ญาติฝึก จำนวน 26 คน
4. จากการสอบถามผู้ป่วยเบาหวานที่ลองนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว โดยปฏิบัติต่อเนื่องที่บ้าน วันละ 2 ครั้ง เข้าและเย็น พบว่าผู้ป่วยรู้สึกสบาย รู้สึกผ่อนคลาย และพักผ่อนได้มากขึ้น

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละระดับความพึงพอใจของผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว

ลักษณะการบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ	ระดับความพึงพอใจ (คน)			ร้อยละ
	3	2	1	
1. นวัตกรรมทำให้บริการสะดวก รวดเร็วขึ้น	29	7	0	93.52
2. นวัตกรรมสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่	33	3	0	97.23
3. นวัตกรรมทำให้บริการที่ท่านได้รับมีคุณภาพ	32	0	0	100
4. นวัตกรรมมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพไม่ฟุ่มเฟือย	2	2	0	83.33
รวมคะแนน	96	12	0	96.29

จากตาราง 1 พบว่าผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วมีระดับความพึงพอใจต่อนวัตกรรม ร้อยละ 96.29 โดยทำให้บริการสะดวกรวดเร็วขึ้น ร้อยละ 93.52 สร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 97.23 ทำให้บริการที่ท่านได้รับมีคุณภาพ ร้อยละ 100 และ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ไม่ฟุ่มเฟือย ร้อยละ 83.33 ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรค

1. ขณะนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว อาจเกิดแผลที่เท้าได้ ถ้าลูกแก้วมีเหลี่ยมหรือแตก
2. ผู้ป่วยเบาหวานที่สนใจจะนำไปปฏิบัติ ไม่สามารถหากล่องไม้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับขนาดกล่องไม้เป็น 13*15.5*4 นิ้ว เพื่อให้มีน้ำหนักน้อยลง เคลื่อนย้ายได้สะดวกขึ้น และไม่เปลืองเนื้อที่จัดเก็บ
2. สามารถประยุกต์ใช้ถาดทรงสี่เหลี่ยมมีขอบแทนกล่องไม้ได้
3. สามารถประยุกต์ใช้เม็กล้ำไยที่มีมากในท้องถิ่นมาใช้แทนลูกแก้วได้
4. ควรคัดเลือกลูกแก้วที่เรียบกลม ไม่แตก ไม่มีเหลี่ยม และควรระวังเมื่อนำไปใช้ในบ้านที่มีเด็กเล็ก
5. ผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้ว ควรได้รับการตรวจประเมินปลายประสาทเท้าด้วยเครื่อง Monofilament ต่อเนื่องทุกเดือน
6. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่นวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วเป็นประจำกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

บรรณานุกรม

- บรรลุ ศิริพานิช. (ม.ป.ป.). **คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. (ม.ป.ป.). **คู่มือการดูแลสุขภาพฉบับฉลองครบรอบ84ปีวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์สุภาจำกัด.
- สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. (2547). **คู่มือประเมินรับรองมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ภาคผนวก

แบบสอบถามความพึงพอใจนวัตกรรม : การนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยโรคเบาหวาน

คำชี้แจง

การสำรวจข้อมูลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานวัตกรรมบริการปฐมภูมิ โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน อันจะนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้กรอกแบบสอบถาม

อายุ.....ปี อาชีพ.....

การศึกษา.....

สถานภาพ ผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของท่านต่อนวัตกรรมการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และ

- ให้ตอบแบบสอบถาม ข้อ ① ② และ ③ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้รับบริการ
- ให้ตอบแบบสอบถาม ข้อ ① ② และ ④ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

ลักษณะการบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ	ระดับความพึงพอใจ		
	☺=3	☹=2	☹=1
1. นวัตกรรมทำให้บริการสะดวก รวดเร็วขึ้น			
2. นวัตกรรมสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่			
3. นวัตกรรมทำให้บริการที่ท่านได้รับมีคุณภาพ			
4. นวัตกรรมมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ไม่ฟุ่มเฟือย			
รวมคะแนน			

ระดับคะแนนความพึงพอใจ 3=มาก 2=ปานกลาง 1=น้อย

*****

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามความพึงพอใจนวัตกรรม : การนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยโรคเบาหวาน

คำชี้แจง

การสำรวจข้อมูลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานวัตกรรมบริการปฐมภูมิ โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน อันจะนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้กรอกแบบสอบถาม

อายุ.....ปี อาชีพ.....

การศึกษา.....

สถานภาพ ผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของท่านต่อนวัตกรรมการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และ

- ให้ตอบแบบสอบถาม ข้อ ① ② และ ③ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้รับบริการ
- ให้ตอบแบบสอบถาม ข้อ ① ② และ ④ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

ลักษณะการบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ	ระดับความพึงพอใจ		
	☺=3	☹=2	☹=1
1. นวัตกรรมทำให้บริการสะดวก รวดเร็วขึ้น			
2. นวัตกรรมสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่			
3. นวัตกรรมทำให้บริการที่ท่านได้รับมีคุณภาพ			
4. นวัตกรรมมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ไม่ฟุ่มเฟือย			
รวมคะแนน			

ระดับคะแนนความพึงพอใจ 3=มาก 2=ปานกลาง 1=น้อย

*****

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามความพึงพอใจนวัตกรรม : การนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยโรคเบาหวาน

คำชี้แจง

การสำรวจข้อมูลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานวัตกรรมบริการปฐมภูมิ โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน อันจะนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้กรอกแบบสอบถาม

อายุ.....ปี อาชีพ.....

การศึกษา.....

สถานภาพ ผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของท่านต่อนวัตกรรมการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และ

- ให้ตอบแบบสอบถาม ข้อ ① ② และ ③ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้รับบริการ

- ให้ตอบแบบสอบถาม ข้อ ① ② และ ④ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

ลักษณะการบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ	ระดับความพึงพอใจ		
	3	2	1
1. นวัตกรรมทำให้บริการสะดวก รวดเร็วขึ้น			
2. นวัตกรรมสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่			
3. นวัตกรรมทำให้บริการที่ท่านได้รับมีคุณภาพ			
4. นวัตกรรมมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ไม่ฟุ่มเฟือย			
รวมคะแนน			

ระดับคะแนนความพึงพอใจ 3=มาก 2=ปานกลาง 1=น้อย

*****

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาพการฝึกและลองใช้นวัตกรรม
การนวดฝ่าเท้าด้วยลูกแก้วในผู้ป่วยโรคเบาหวาน

